

A TANÚ JOGAI ÉS KÖTELEZETTSÉGEI

Ki a tanú?

A tanú az a személy, aki az általa észlelt múltbeli tényekről tesz vallomást a bíróság előtt. A bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárás **egyik legfontosabb eszköze** sok esetben a tanúvallomás.

A **büntető perben** tanúként az hallgatható ki, akinek bizonyítandó tényről tudomása lehet. (Be. 79.§)

A **polgári perben**, ha a fél tényállításait tanúkkal kívánja bizonyítani, meg kell jelölnie a bizonyítani kívánt tényeket és be kell jelentenie a tanúk nevét és idézhető címét. (Pp. 167.§ (1) bekezdés)

A **szabálysértési eljárásban** a tényállás tanú vallomásával is bizonyítható. (Szabs.tv. 58.§(1) bekezdés)

A tanú jogairól és kötelezettségeiről az eljárási törvények – 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (Be.) és az 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.), illetve a 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló (Szabs.tv) - rendelkeznek.

A TANÚ JOGAI

I.) Vallomás összefüggő előadásának joga

II.) Vallomás leírásának joga a büntetőeljárásban

III.) Anyanyelvhasználat joga

IV.) Segítő közreműködésének igénybevétele a büntetőeljárásban

V.) Az eljárási törvényekben meghatározott esetekben a tanúvallomás megtagadásának joga

VI.) A bíróságon való megjelenéssel kapcsolatban felmerült költségeinek bíróság általi megtérítéshez való jog

VII.) Tanúvédelemhez való jog a büntetőeljárásban

VIII.) Tanú adatainak zártan kezelése a polgári eljárásban

IX.) Tanú adatainak zártan kezelése a szabálysértési eljárásban

I. Vallomás összefüggő előadásának joga

Mind a büntető-, mind a polgári peres és szabálysértési eljárásban a tanúnak lehetősége van arra, hogy vallomását összefüggően előadja.

1.) Büntetőeljárásban

A tanú a kihallgatása során válaszol a hozzá intézett kérdésekre, de arra is módot kell neki adni, hogy a **vallomását összefüggően** előadja, ennek során – a tanú védelmére vonatkozó szabályok figyelembevételével – tisztázni kell azt is, hogy a tanú az általa elmondottakról miként szerzett tudomást. Ha a tanú vallomása eltér a korábbi vallomásától, ennek okát tisztázni kell. (Be. 88.§ (1) bekezdés)

A tanúkat egyenként kell kihallgatni.

A kihallgatás kezdetén meg kell kérdezni a tanútól a nevét, a születési idejét és helyét, anyja nevét, a lakóhelyének és tartózkodási helyének a címét, a foglalkozását, a személyazonosító okmány számát, valamint azt, hogy a terhelttel vagy a sértettel rokoni viszonyban van-e, vagy hogy az ügyben más okból érdekelt vagy elfoglalt-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadhatja. (Be. 85. § (1)-(2) bekezdés)

Ha a tanú vallomástételének nincs akadálya, a tanács elnöke a tanút kihallgatja. (Be. 293.§ (1) bekezdés)

Az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára a tanács elnöke engedélyezheti, hogy a tanút először az ügyész és a védő kérdések feltevésével hallgassa ki. (Be. 295.§)

2.) Polgári perben

... a tanút részletesen ki kell hallgatni, tisztázva azt is, hogy az általa előadottakról miként szerzett tudomást. (Pp.173.§(2) bekezdés)

Ennek során célszerű lehetővé tenni, hogy az ügyre vonatkozóan, illetve a vele bizonyítandó tényekre vonatkozóan **összefüggően** adja elő, amiről tudomása van. (Pp. kommentár)

A kihallgatás kezdetén a tanútól meg kell kérdezni a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakóhelyét, valamint azt, hogy a felekkel milyen viszonyban van, s hogy ennek folytán vagy más okból nem elfogult-e. Erre a kérdésre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástétel megtagadására jogosult. (Pp.173.§(1) bekezdés)

A tanút az elnök hallgatja ki. A bíróság többi tagja is jogosult a tanúhoz kérdéseket intézni. Kérdéseket a felek indítványozhatnak. Az elnök a feleknek kérelmükre megengedheti, hogy a tanúhoz közvetlenül is intézhessenek kérdéseket. A fél részéről indítványozott vagy a tanúhoz közvetlenül intézett kérdés megengedhetősége felől az elnök határoz. (Pp. 173.§ (3) bekezdés)

3.) Szabálysértési eljárásban

A tanúk meghallgatása egyenként, lehetőség szerint az eljárás alá vont személy jelenlétében történik.

A meghallgatást megelőzően meg kell állapítani a tanú személyazonosságát, valamint azt, hogy az eljárás alá vont személynek vagy a sértettnek hozzátartozója-e, továbbá, hogy az ügyben más okból érdekelt vagy elfogult-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadhatja. (Szabs.tv. 62.§ (1)-(2) bekezdés)

II. Vallomás leírásának joga a büntetőeljárásban

A bíróság **engedélyezheti**, hogy a tanú a szóbeli kihallgatását követően vagy helyette **írásban** tegyen vallomást.

Ebben az esetben a tanú a vallomását **saját kezűleg leírja és aláírja**, az elektronikus okirat formájában elkészített vallomását minősített elektronikus aláírással látja el, vagy a tanúnak a más módon leírt vallomását bíró vagy közjegyző hitelesíti.

Az írásbeli tanúvallomás megtétele **nem zárja ki**, hogy **utóbb** a tanút, ha ez szükséges, kihallgatás céljából a bíróság **megidézze**. (Be. 85.§ (5) bekezdés)

III. Anyanyelvhasználat joga

1.) Büntetőeljárásban

A **büntetőeljárás** nyelve a magyar. A magyar nyelv nem tudása miatt senkit sem érhet hátrány.

A büntetőeljárásban mind szóban, mind írásban mindenki az **anyanyelvét**, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben **regionális** vagy **nemzetiségi nyelvet** vagy – ha a magyar nyelvet nem ismeri – az általa ismertként megjelölt más nyelvet használhatja. (Be. 9.§ (1)-(2) bekezdés)

Ha a **nem magyar anyanyelvű** személy az eljárás során az anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvet kívánja használni – a bíróság **tolmácsot** vesz igénybe. (Be. 114.§ (1) bekezdés)

Ha a kihallgatandó személy **hallássérült**, kérésére **jelnyelvi tolmács** közreműködésével kell kihallgatni, vagy kihallgatás helyett írásban is nyilatkozatot tehet.

Ha a kihallgatandó személy **siketvak**, kérésére **jelnyelvi tolmács** közreműködésével kell

kihallgatni.

Ha a kihallgatandó személy **beszéd fogyatékos**, kérésére a kihallgatás helyett **írásban** tehet nyilatkozatot. (Be. 114.§ (2) bekezdés)

2.) Polgári perben

Ha a perben meghallgatandó személy **magyarul nem beszél**, és az általa használt nyelvben az eljáró bíróságnak nincs kellő jártassága, a meghallgatásnál **tolmácsot** kell használni.

A **hallássérült** személyt kérésére **jelnyelvi tolmács** közreműködésével kell meghallgatni, illetve kihallgatni, vagy a meghallgatás, kihallgatás helyett írásban is nyilatkozatot tehet.

Ha a meghallgatandó személy **siketvak**, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell meghallgatni, illetve kihallgatni.

A **beszéd fogyatékos** személy kérésére a meghallgatás, illetve a kihallgatás helyett **írásban** tehet nyilatkozatot. (Pp. 184.§ (1)-(2) bekezdés)

3.) Szabállysértési eljárásban

A szabállysértési eljárás nyelve a **magyar**. A magyar nyelv ismeretének hiánya miatt senkit sem érhet hátrány.

A szabállysértési eljárásban mind szóban, mind írásban mindenki **anyanyelvét**, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben **regionális** vagy **kisebbségi nyelvet**, vagy- ha a magyar nyelvet nem ismeri- az általa ismertként megjelölt más nyelvet használhatja. (Szabs..tv. 36.§)

Ha a nem magyar anyanyelvű személy az eljárás során az anyanyelvét kívánja használni vagy e törvény szabályai szerint más nyelv használatát kéri, **tolmácsot** kell igénybe venni.

Ha a meghallgatandó személy **hallássérült**, **siketvak**, kérésére **jelnyelvi tolmács** közreműködésével kell meghallgatni. Ha a meghallgatandó személy **beszéd fogyatékos**, kérésére a meghallgatás helyett írásban tehet nyilatkozatot. (Szabs. tv. 67.§ (1)-(2) bekezdés)

IV. Segítő közreműködésének igénybevétele a büntetőeljárásban

A tanú érdekében **meghatalmazott ügyvéd** járhat el, ha a jogairól való felvilágosítás céljából ezt szükségesnek tartja.(Be. 80.§)

E lehetőségéről a bíróság a tanút az idézésben tájékoztatja.

Amennyiben a tanú segítőt - ügyvédet – vesz igénybe, a bíróság előtt ez esetben is személyesen kell megjelennie.

A **sértett tanúkénti** kihallgatásánál jelen lehet az érdekében eljáró ügyvéd, aki a tanúnak felvilágosítást adhat a jogairól, de más tevékenységet nem végezhet, és a vallomást nem befolyásolhatja. A kihallgatást követően az arról készült jegyzőkönyvet megtekintheti, és észrevételeit írásban vagy szóban előterjeszheti. (Be. 85.§ (4) bekezdés)

V. Az eljárási törvényekben meghatározott esetekben a tanúvallomás megtagadásának joga

A tanú köteles a bíróság előtt vallomást tenni, azonban az eljárási törvények pontosan meghatározzák azokat az eseteket, amikor a tanú nem hallgatható ki, illetve amikor a vallomástételt megtagadhatja.

A tanút az eljáró bíróság a kihallgatása elején a mentességi okokra és jogaira is figyelmezteti.

A vallomástételt megtagadásának jogosságáról az eljáró bíróság dönt, mely ellen a tanú jogorvoslattal élhet.

A tanú vallomástételének akadályai:

1.) Büntetőeljáráásban

A büntetőeljárás során nem hallgatható ki tanúként

- a **lelkész**, illetőleg az **egyházi személy** arról, amire a hivatásánál fogva titoktartási kötelezettsége áll fenn,
- a **védő** arról, amiről mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt,
- akitől a **testi** vagy **szellemi állapota** miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás,
- **hatósági tanú** olyan tényekre, adatokra, körülményekre nézve, amelyre titoktartási kötelezettség terheli, és ez alól a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság nem mentette fel.

Minősített adatról nem hallgatható ki tanúként az, aki a titoktartási kötelezettsége alól nem kapott felmentést. (Be. 81.§ (1)-(2) bekezdés)

A törvény értelmében a tanúvallomást **megtagadhatja**:

- a terhelt **hozzátartozója**,
- az, aki magát vagy hozzátartozóját **bűncselekmény elkövetésével** vádolná
- aki a foglalkozásánál vagy köz megbízatásánál fogva **titoktartásra köteles**, ha a tanúvallomással a titoktartási kötelezettségét megsértené, kivéve, ha ez alól külön jogszabály szerint jogosult felmentette, vagy külön jogszabály szerint a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság megkeresésére a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása a felmentésre jogosult számára kötelező.
- a **médiatartalom-szolgáltató**, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy, ha a tanúvallomásával a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, az ezzel kapcsolatos kérdésben, kivéve, ha a bíróság az információt átadó személy kilétének felfedésére köteles. (Be. 82.§(1) bekezdés)

Hozzá tartozó:

- az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy bejegyzett élettársa,
- az örökbefogadó és a nevelőszülő,
- az örökbefogadott és nevelt gyermek,
- a testvér,
- a házastárs,
- a bejegyzett élettárs,
- az élettárs és a jegyes,
- a házastárs vagy a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére,
- a testvér házastársa és bejegyzett élettársa. (Btk. 137.§ 6.)

A tanút a kihallgatása elején a mentességi okokra figyelmeztetni kell. A figyelmeztetést, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni.

A figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

A megtagadás jogosságáról az eljáró bíróság, ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság határoz. (Be. 82. § (3) bekezdés)

Ha a tanú a mentességére hivatkozással tagadja meg a vallomástételt, ez ennek helyt nem adó határozat elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van. (Be. 94.§)

2.) Polgári perben

Tanúként **kihallgatni nem lehet**:

Akitől **testi** vagy **szellemi fogyatkozása** miatt helyes vallomás nem várható.

A tanú, ha a **titoktartási kötelezettség** alól felmentést nem kapott, nem hallgatható ki olyan kérdéstről, amely minősített adatnak minősül.

A titoktartási kötelezettség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad.

(Pp. 169.§ (1)-(3) bekezdés)

A tanúvallomást **megtagadhatja**:

a) a felek bármelyikének a **hozzátartozója**,

b) az, aki a tanúvallomás folytán magát vagy hozzátartozóját **bűncselekmény elkövetésével** vádolná, az azzal kapcsolatos kérdésben,

c) az **ügyvéd, az orvos** és más olyan személy, aki **hivatásánál fogva titoktartásra köteles**, ha a tanúvallomással titoktartási kötelességét sértené meg, kivéve, ha azt érdekelt e kötelesség alól felmentette,

d) a jogvitával érintett ügyben lefolytatott közvetítői eljárásban eljáró **közvetítő, szakértő**,

e) az **üzleti titok** megtartására köteles személy az olyan kérdésben, amely tekintetében a tanúvallomással titoktartási kötelességét sértené meg,

f) a médiatartalom-szolgáltató, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy, ha a tanú vallomásaival a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, az azzal kapcsolatos kérdésben.

(Pp. 170.§(1) bekezdés)

Hozzátartozó:

- az egyeneságbeli rokon és annak házastársa,

- az örökbefogadó és a nevelőszülő,

- az örökbe fogadott és a nevelt gyermek,

- a testvér,

- a házastárs,

- a jegyes és az élettárs,

- a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére,

- a testvér házastársa. (Pp. 13.§(2) bekezdés)

Kivételek a tanúvallomás megtagadhatósága alól:

- ha a tanú **nem áll valamennyi féllel** hozzátartozói viszonyban, a vallomástételt a többiekre nézve csak akkor tagadhatja meg, ha a vallomás **nem különíthető el**,

- az a) és b) pont alapján a tanúságtétel nem tagadható meg, ha a kérdés olyan jogügyletre vonatkozik, amelynél a tanú, mint valamelyik **fél képviselője** vagy mint **ügyleti tanú** maga is közreműködött vagy amelynél valamelyik fél a tanúnak képviselője volt, vagy ha a tanú a kérdéses jogviszonyban a felek valamelyikének **jogelődje**,

- a tanú családtagjának **származására, házasságára, életben létére, halálára**, kiskorú családtagjának **elhelyezésére**, kiadására vagy **családi viszonyon alapuló vagyoni jogi ügyre** vonatkozik. (Pp. 170.§ (2)-(3) bekezdés)

Az e/ pont alapján a tanúságtétel nem tagadható meg, ha

- az érdekelt az üzleti titok megtartására köteles személyt e kötelessége alól **felmentette**,

- ha a kérdés a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó külön törvényi rendelkezések alapján **nem minősül üzleti titoknak**, vagy

- ha a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az érintett adat közérdekű adatnak minősül-e.

(Pp. 170.§ (4) bekezdés)

Abban a kérdésben, hogy a tanúságtétel megtagadásának helye van-e, a kihallgatást végző bíróság határoz. (Pp. 171.§ (2) bekezdés)

A perbíróságnak vallomástételre kötelező határozata ellen a tanú fellebbezéssel élhet.(Pp. 171.§ (3) bekezdés)

3.) Szabállysértési eljárásban

Nem hallgatható meg tanúként:

- az, akitől a **testi** vagy **szellemi állapota** miatt nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás,

- a **minősített adatról** az, aki a titoktartási kötelezettség alól az arra jogosult szervtől vagy személytől nem kapott felmentést.

Nem lehet tanúként meghallgatni azt, aki **foglalkozásánál, hivatásánál** vagy **közmegbízatásánál** fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomásával e kötelezettségét megsértené.

A felmentésre irányuló megkeresésében azonosításra alkalmas módon meg kell jelölni azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kéri. (Szabs.tv.. 59.§)

A tanúvallomást **megtagadhatja** az, aki

- az eljárás alá vont személy **hozzátartozója**,

- **magát** vagy **hozzátartozóját** szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével **vádolná**, az ezzel kapcsolatos kérdésben,

- médiatartalom-szolgáltató, vagy vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb

jogviszonyban álló személy, ha a tanúvallomásával a számára médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, az ezzel kapcsolatos kérdésben. (Szabs.tv. 60.§)

Hozzá tartozó:

- az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy bejegyzett élettársa,

- az örökbefogadó és a nevelőszülő,

- az örökbefogadott és nevelt gyermek,

- a testvér,

- a házastárs,

- a bejegyzett élettárs,

- az élettárs és a jegyes,

- a házastárs vagy a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére,

- a testvér házastársa és bejegyzett élettársa. (Btk. 137.§ 6.)

VI. A megjelenéssel felmerült költségek bíróság általi megtérítéséhez való jog

A bíróság által kihallgatott tanú kérheti a tárgyaláson való megjelenésével kapcsolatos költségei –útiköltség, szállásköltség, ellátási költség, költségtérítés a munkából kiesett időre – külön jogszabályban előírt mértékű megtérítését.

1.) A büntetőeljárásban

A tanú kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a külön jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró bíróság megállapítja és megtéríti. Erre a tanút az idézésben, valamint a kihallgatásának befejezésekor a bíróság figyelmezteti. (Be. 79. § (3) bekezdés)

2.) A polgári perben

A tanúnak igénye van a megjelenésével szükségképpen felmerült költségek megtérítésére. Erre a tanút a meghallgatása után figyelmeztetni kell.

A megállapított tanúdíjat a kihallgatást fogantató bíróság az annak fedezésére letett összegből nyomban kiutalja, ha a bíróság előzetes letételt nem rendel el, vagy a letett összeg nem elegendő, a megállapított tanúdíj előlegezésére a felet kell kötelezni.

A tanúdíj megállapítása tárgyában hozott határozat ellen a tanú és a felek külön fellebbezéssel élhetnek, a fellebbezésnek halasztó hatálya nincs.

Ha a tanút más községből idézték meg, a bíróság az útiköltséget a tanú részére előlegként is kiutalhatja. (Pp. 186.§)

3.) Szabállyértési eljárásban

A tanú kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a bíróság megtéríti. Erre a tanút meghallgatásának befejezésekor figyelmeztetni kell. (Szabs.tv. 58.§ (3) bekezdés)

A **14/2008.(VI. 27.) IRM rendelet** – tartalmazza a költségtérítésre vonatkozó szabályokat. A rendelet értelmében a bíróság idézésére megjelent vagy a kihallgatott tanú részére az alábbi költségeket lehet megtéríteni:

1.) Útiköltség

Útiköltségként a tanú lakóhelyéről (tartózkodási helyéről) a kihallgatás helyére való utazással és a visszautazással **ténylegesen felmerült és igazolt költségeket** kell megtéríteni.

A tanú részére a **vasúti** másodosztályú menettérti jegy árát, a **helyközi buszjárat** menettérti jegy árát, és a **helyi tömegközlekedési eszköz**, illetve **komp** visszaútra is számított viteldíjat kell megtéríteni.

Gépjármű igénybevétele esetén útiköltségként a gépjármű motorjának hengerőrtartalma szerint a külön jogszabályban meghatározott üzemanyag-fogyasztási alapnorma-átalány figyelembevételével közúton a tanú lakóhelye alapján a legrövidebb oda-vissza útra a km távolság és a NAV által közzétett hivatalos üzemanyagár szorzatát, valamint a parkolás díját kell megtéríteni. A gépjármű motorjának hengerőrtartalmát és hajtóanyagának fajtáját a jármű **forgalmi engedélyével** kell igazolni.

Ha ugyanarra a kihallgatásra több tanú egy gépjárművel utazik, akkor az útiköltséget csak az egyikük esetében lehet megtéríteni.

Légijármű használatával felmerült költség csak akkor téríthető meg, ha a tanút külföldről idézik a kihallgatásra. Légijármű igénybevételekor a turistaosztályú jegy illetékekkel számított összegét lehet megtéríteni.

A felsoroltakon kívül **más közlekedési eszköz** használatával felmerült költség akkor téríthető meg, ha igénybevételét célszerűségi vagy takarékosági szempont, illetve a távolságra, közlekedési viszonyokra és a tanú állapotára figyelemmel a kihallgatás megtartásához főződő érdek indokolja.

Az útiköltség felmerülését a vasúti, a légijármű, egyéb közlekedési eszköz igénybevételére jogosító **jegy** vagy a közlekedési eszköz viteldíjáról szóló **számla** bemutatásával kell igazolni.

2.) Szállásköltség

Ha a tanú kihallgatása olyan időpontban kezdődik, amikor a kihallgatás napján az **odautazásra az éjszakai órákban (23 óra és 5 óra között)** kerülne sor, a tanú részére az elszállásoláshoz igénybe vehető kereskedelmi vagy fizetővendéglátó szálláshely költségét kell megtéríteni

Szállásköltségként a számla szerinti, de legfeljebb a munkaviszony alapján megállapított öregségi nyugdíj legkisebb összegének egynegyedével megegyező összeget lehet megtéríteni vendégéjszakánként. Igazolt szállásköltségként **nem vehető figyelembe** a szálláshoz kapcsolódó **egyéb ellátással és szolgáltatással** felmerülő költség.

Abban az esetben is elszámolható a szállásköltség, ha a kihallgatás olyan időpontban végződik, hogy a **hazautazásra** a kihallgatás napján az **éjszakai órákban** kerülne sor, vagy a kihallgatáson a tanú megjelenése **egymást követő napokon** szükséges és a kihallgatásról való hazautazásra vagy a következő kihallgatásra való visszautazásra a kihallgatás napján az **éjszakai órákban** kerülne sor.

A szállásköltséget a kereskedelmi vagy fizetővendéglátó szálláshely által kiállított **számla** bemutatásával kell igazolni.

3.) Ellátási költség

A tanú részére ellátási költséget kell fizetni, ha a tanú szállásköltség megtérítésére jogosult vagy a lakóhelyéről (tartózkodási helyéről) a kihallgatás helyére való utazás és visszautazás, valamint a kihallgatás együttes időtartama egy napon belül a **6 órát meghaladja**.

Az egy napra eső ellátási költség a nyugdíjminimum 3%-a.

4.) Költségtérítés munkából kiesett időre

Azt a tanút, aki a kihallgatás miatt a munkából kiesett időre **távolléti díjra nem jogosult**, költségtérítésként a munkából kiesett időre - ideértve az utazással eltöltött időt is – óránként a nyugdíjminimum 1,5 százalékaival megegyező összegű költségtérítés illeti meg.

Ennek megállapításához a **munkavégzésre irányuló jogviszonyról szóló okirat** bemutatása szükséges, valamint a tanúnak **nyilatkoznia kell** arról, hogy a munkából kiesett időre **távolléti díjat nem kap**.

5.) Egyéb szabályok

A fenti költségeket a **kiskorú** vagy az állapotánál fogva **önállóan megjelenni nem képes** tanút **kísérő** személy részére is meg kell téríteni.

Kísérőként a költségtérítés igénybevételére csak **egy személy** jogosult.

A tanú költségtérítését a törvényes magyar fizetőeszközben kell teljesíteni. A **külföldi pénznyomon felmerülő** költségek esetén az átváltásnál a költségek felmerülésének napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyam alapján a feltüntetett **középfolyamot** kell figyelembe venni.

Nem jár útiköltség, ellátási és szállásköltség, ha az a szerv, amelynek a tanú a tagja vagy alkalmazottja, a tanú költségét kiküldetési költségként vagy más módon megtéríti.

VII. Tanúvédelemhez való jog a büntetőeljárásban

Kiemelkedően fontos a tanú vallomása, amennyiben más bizonyíték híján döntően járul hozzá a büntetőjogi felelősség megállapításához. Azonban a terhelő vallomás esetenként a tanút is veszélybe sodorhatja.

A tanúvédelem célja, hogy a tanú bármiféle **külső befolyásolás nélkül** vallomást teheszen.

A tanú életének és testi épségének vagy személyes szabadságának **védelme**, valamint annak érdekében, hogy a **tanú vallomástételi kötelezettségének** eleget tegyen és a vallomását megfélemlítés nélkül tegye meg, a tanút az e törvényben meghatározottak szerint védelemben kell részesíteni. (Be. 95.§)

A büntetőeljárás törvény a tanúvédelem **három fokozatát** ismeri.

1.) A tanú személyi adatainak zártan kezelése

A bíróság hivatalból elrendelheti, illetve a tanú, vagy az érdekében eljáró ügyvéd kérelmére elrendeli, hogy a **tanú személyi adatait** az iratok között elkülönítve, **zártan kezeljék**.

Ezekben az esetekben a tanú zártan kezelt adatait csak az ügyben eljáró bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tekintheti meg. (Be. 96.§ (1) bekezdés)

Ha a tanú személyi adatainak zárt kezelését rendelték el, ettől kezdve

a) az eljárást folytató bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság biztosítja, hogy a tanú zártan kezelt adatai az eljárás egyéb adataiból **ne váljanak megismerhetővé**,

b) a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a tanú személyazonosságát az azonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg,

c) a személyi adatok zárt kezelésének megszüntetésére csak a **tanú beleegyezésével** kerülhet sor. (Be. 96.§ (2) bekezdés)

A kihallgatáson a tanúnak – annak ellenére, hogy személyi adatait zártan kezelik – személyesen kell jelen lennie.

2.) A tanú különösen védetté nyilvánítása

Különösen védetté nyilvánítható a tanú, ha

- 1.) vallomása **kiemelkedő súlyú ügy lényeges** körülményeire vonatkozik,
- 2.) a vallomásától várható bizonyíték **mással nem pótolható**,
- 3.) a személye, a tartózkodási helye, valamint az, hogy az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tanúként kívánja kihallgatni, a **terhelt és a védő előtt nem ismert**,
- 4.) személyének felfedése esetén a tanú vagy hozzátartozója élete, testi épsége vagy személyes szabadsága **súlyos fenyegetésnek lenne kitéve**. (Be. 97.§)

A nyomozási bíró dönt az ügyész indítványára a tanú különösen védetté nyilvánításáról. (Be. 207.§ (2) bekezdés d pontja))

A különösen védett tanú a **tárgyaláson nem hallgatható ki**. (Be. 294.§)

3.) A tanúvédelmi program

Az igazságszolgáltatást segítők védelmi programjáról szóló 2001. évi LXXXV. törvény értelmében a tanú, illetve családja mind a büntetőeljárás alatt, mind azt követően védelemben részesülnek.

A tanúvédelmi programban részt vevő tanú a büntetőeljárásban az eredeti személyazonosító adatait közli, a lakóhelyének, illetőleg tartózkodási helyének közlése helyett a védelmét ellátó szerv címét jelöli meg.

A tanú megtagadhatja a vallomást olyan adatra nézve, amelynek ismeretében az új személyazonosságára, az új lakóhelyére, illetőleg tartózkodási helyére lehet következtetni.

A programban részt vevő személyt a védelmét ellátó szerv útján kell idézni.

VIII. A tanú adatainak zártan kezelése a polgári perben

1.) A bíróság a tanú személyi adatait a tanú **nevének kivételével** az iratok között **elkülönítve, zártan** kezeli, ha

- a tanúbizonyítást indítványozó fél a személyi adatok zártan kezelése tekintetében a bizonyítási indítvány előterjesztését megelőzően a tanút megnyilatkoztatni nem tudja, főszabály szerint az adatokat zártan kell kezelni,

- a bizonyító fél a tanút előzetesen nyilatkoztatni tudja, és ő kifejezetten kéri személyi adatainak zártan kezelését.

A tanú személyi adatait csak a bíróság, a jegyzőkönyvvezető (leíró) és az ügyész jogosult megismerni.

A bíróság az eljárása során biztosítja, hogy a tanút megidézni kérő fél és az ügyész kivételével a felek és egyéb perbeli személyek számára az eljárás egyéb adataiból a tanú személyi adatai **ne válhassanak megismerhetővé**.

A tanú személyi adatait tartalmazó külön lapot senki részére nem lehet kézbesíteni, azt a megidézni kérő fél és az ügyész kivételével a felek és egyéb perbeli személyek a bíróságon sem tekinthetik meg, arról másolat nekik nem adható. (Pp. 171/A§ (1)-(2) bekezdés)

2.) A bíróság a tanú személyi adatait akkor is zártan kezeli, ha ezt a **tanú a kihallgatása előtt kéri**.

Ebben az esetben a zártan kezelés azon adatokra terjed ki, amelyeket a tanút megidézni kérő fél ellenfele (a féllel ellenérdekű egyéb perbeli személy) – az ügyészt ide nem értve- **még nem** ismerhette meg. (Pp. 171/A§ (3) bekezdés)

A kihallgatás megkezdése előtt a tanút **nyilatkoztatni kell** arról, hogy kívánja-e személyi adatainak zártan kezelését.

Ha a tanú személyi adatainak zártan kezelését kéri, a bíróság a tanú neve kivételével a tanú személyi adatait zártan kezeli.

Különösen indokolt esetben a bíróság a tanú nevét is zártan kezelheti. (Pp. 172.§ (3) bekezdés)

IX. A tanú adatainak zártan kezelése a szabálysértési eljárásban

A szabálysértési hatóság, illetve a bíróság a **tanú kérelmére** vagy **hivatalból** elrendelheti, hogy a tanú a személyes adatait az ügy irataitól **elkülönítve**, zártan kezeljék.

Ebben az esetben az ügy egyéb irataiban a tanú zártan kezelt adatait csak a szabálysértési hatóságnak az ügyben eljáró tagja, az ügyész, illetve a bíró tekintheti meg.

Ha a tanú adatainak zártan kezelését rendelték el, ettől kezdve a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság biztosítja, hogy a tanú zártan kezelt adatai **ne váljanak megismerhetővé**.

A személyes adatok zártan kezelésének megszüntetésére csak a tanú beleegyezésével kerülhet sor. (Szabs.tv.. 63.§)

A TANÚ KÖTELEZETTSÉGEI

I) Idézésre történő megjelenési kötelezettség

II.) A tárgyalás rendjének tiszteletben tartása

III.) Vallomástételi kötelezettség

IV.) Igazmondási kötelezettség

V.) Közreműködési kötelezettség

I. Idézésre történő megjelenési kötelezettség

Az idézés tartalmazza, hogy **mikor, hol** kell a tanúnak megjelennie a bíróság előtt. Az idézésben a bíróság tájékoztatja az idézettet az eljárás várható **időtartamáról**, figyelmezteti a **távolmaradás következményeire**.

Az idézés büntetőeljárás során tartalmazza a vádlott nevét és az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megjelölését, a polgári per esetén a felperes és az alperes nevét, a jogvita tárgyát.

Az idézésben a bíróság felhívja a tanút arra is, hogy a **személyazonosságát és lakcímét** tanúsító igazolványát, valamint a bizonyításnál felhasználható feljegyzéseit, iratait és egyéb tárgyait a tárgyalásra vigye magával.

1.) A büntetőeljárásban

A bíróság azt **idézi**, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél **kötelező**.

Akit megidéztek, **köteles** az őt megidéző bíróság előtt megjelenni.

Az idézés írásban, illetőleg más alkalmas módon vagy eszközzel – különösen távbeszélő, telefax, számítógép útján – vagy a bíróság előtti személyes megjelenés alkalmával szóban történik.

Az idézésnek tartalmaznia kell:

- a megidézettnek **hol, mikor, milyen** minőségben kell megjelennie,
- az idézés alapjául szolgáló eljárási cselekmény várható **időtartamát** (órákban),
- a **távolmaradás következményeire** való figyelmeztetést,
- a vádirat benyújtása után a vádlott nevét és az eljárás alapjául szolgáló **bűncselekmény** megjelölését. (Be. 67.§ (2) bekezdés)

A megidézett felhívható arra, hogy az ügyre vonatkozó iratain kívül a bizonyításnál felhasználható feljegyzéseit vagy egyéb tárgyait hozza magával. (Be. 67.§ (5) bekezdés)

2.) A polgári perben

Az idézésben fel kell tüntetni az **eljáró bíróságot** és a bírósági **ügyszámot**, a **felek nevét**, **perbeli állását** és a per tárgyát, valamint a kitűzött tárgyalás (meghallgatás) **idejét és helyét**.

Az idézésben figyelmeztetni kell a címzettet a **meg nem jelenés következményeire**, és őt perbeli állásához képest a megfelelő tájékoztatással el kell látni (Pp. 96.§ (1)-(2) bekezdés)
Az idézésnek sürgős esetben rövid úton- távbeszélőn, tárgyaláson szóban, illetőleg elektronikus levél vagy külön kézbesítő útján is helye van. Az idézésnek ezt a módját az iratokban fel kell tüntetni. (Pp. 96.§ (3) bekezdés)

Ha a tanú aggkora, betegsége, testi fogyatkozása vagy más ok miatt a bíróság előtt nem jelenhetik meg, a bíróság a tanút a lakásán, illetőleg tartózkodási helyén hallgatja meg. A tanúkihallgatás helyéről és idejéről a feleket és a tanút előzetesen értesíteni kell. (Pp.176.§)

3.) Szabálysértési eljárásban

Az idézést – e törvényben foglaltak kivételével – **írásban** kell közölni úgy, hogy azt az idézett személy az idézésben megjelölt napnál öt nappal korábban megkapja.

Az idézésben meg kell jelölni, hogy a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság az idézett személyt **milyen ügyben** és **minőségben** kívánja meghallgatni, egyúttal figyelmeztetni kell a megjelenés **elmulasztásának a következményeire**. (Szabs.tv. 87.§ (2) bekezdés)

Az idézéssel szembeni mulasztás következményei

1.) A büntetőeljárásban

Ha a tanú idézés ellenére **nem jelenik meg**, és ezt **előzetesen**, mihelyt az akadály a tudomására jut, haladéktalanul, vagy ha ez már nem lehetséges, az akadály megszűnése után nyomban, **alapos okkal** nem igazolja, illetőleg az eljárási cselekményről **engedély nélkül távozik**, **elővezetése** rendelhető el, vagy **rendbírsággal** sújtható. (Be. 69.§ (1) bekezdés b/pont)

A tanút a meg nem jelenésével, illetőleg az eltávozásával okozott költség megtérítésére határozattal kell kötelezni. (Be. 69.§ (3) bekezdés)

Ha a tanú **önhibájából** olyan állapotban jelenik meg, hogy **nem hallgatható ki**, illetőleg az eljárási kötelezettségeit **nem képes teljesíteni**, a következő kihallgatására, illetve a kötelezettségének teljesítése érdekében **rendbírsággal** sújtható vagy **elővezetése** rendelhető el. Az okozott költség megtérítésére a tanút kötelezni kell. (Be. 69.§ (2) bekezdés)

Ha a tanú idézése külföldről történik, és az idézett nem tesz eleget az idézésnek, vele szemben a fentebb felsorolt jogkövetkezmények nem alkalmazhatók. (Be. 69.§ (8) bekezdés)

A bíróság által alkalmazható szankciók

Rendbírság

A bíróság által kiszabható rendbírság **ezer** forinttól **kétszázezer** forintig, különösen súlyos vagy ismételt esetben **ötszázezer** forintig terjedhet.(Be. 161.§ (1) bekezdés)

Elővezetés

Az elővezetés költsége **kilométerenként 450** forint, de **legkevesebb 7000** forint.

Eredménytelen elővezetés esetén az elővezetést elrendelő bíróság a kötelezett kérelmére különös méltánylást érdemlő okból mentesítheti az elővezetés költségének megfizetése alól, ebben az esetben e költséget az állam viseli. (Be. 162.§ (7) bekezdés)

Testi kényszer alkalmazása

A tanúval szemben testi kényszer is alkalmazható, amennyiben megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekmény biztosítása vagy bizonyítási cselekmény foganatosítása céljából szükséges. (Be. 163.§ (1)-(2) bekezdés)

A mulasztás igazolása

Ha a tanú a tárgyalást **önhibáján kívül** mulasztotta el, a tárgyalás napjától számított **nyolc** napon belül igazolási kérelmet terjeszthet elő.

Ha a mulasztás később jutott a mulasztó tudomására, vagy az **akadály később szűnt meg**, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével

kezdődik. Hat hónapon túl igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

Az igazolási kérelemben **elő kell adni** a mulasztás **okát** és azokat a **körülményeket**, amelyek a mulasztás véltenségét valószínűsítik.

Az igazolási kérelmet méltányosan kell elbírálni.(Be. 65.§)

2.) Az idézéssel szembeni mulasztás következményei a polgári perben

Az eljáró bíróság azt a tanút, aki szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal, **előzetesen ki nem mentette**, vagy engedély nélkül távozott, az okozott **költségek** megtérítésére kötelezi, s egyben **pénzbírsággal** sújtja.

A bíróság egyúttal elrendelheti a meg nem jelent (eltávozott) tanú **elővezetését** is. A tanú elővezetését el kell rendelni, ha a tanú a szabályszerű idézés ellenére **ismételten** nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem mentette vagy engedély nélkül eltávozott.(Pp. 185.§ (1) bekezdés)

Ha a tanú az elmaradását (eltávozását) az (1) bekezdésben említett intézkedések alkalmazása után alapos okkal kimenti, a vele szemben tett intézkedéseket hatályon kívül kell helyezni. (Pp. 185.§ (3) bekezdés)

Pénzbírság

A törvény alapján kiszabható pénzbírság legmagasabb összege **ötszáz ezer** – a kiskorúval szemben kiszabott pénzbírság legmagasabb összege háromszáz ezer – forint, azzal, hogy az nem haladhatja meg a pertárgy értékét.

A kiszabott pénzbírságot szabadságvesztésre átváltoztatni nem lehet. A pénzbírság behajtására és hova fordítására azokat a jogszabályokat kell alkalmazni, amelyek a bíróságok által büntetőügyben kiszabott pénzbüntetésekre irányadók. (Pp. 120.§)

Amennyiben a tanúként megidézett személy az idézésben megjelölt időpontban valamely nyomós ok miatt nem tud a bíróság előtt megjelenni, akkor erről köteles a **bíróságot időben értesíteni**.

Az írásban, a **bírósághoz címzett beadványban** meg kell jelölni a felek nevét, a per tárgyát és a bíróság idéző végzésében szereplő ügyszámot, valamint csatolni kell a szükséges igazolásokat.

3.) Az idézéssel szembeni mulasztás következményei a szabálysértési eljárásban

Ha az idézett személy a megadott időpontban az idézésnek nem tud eleget tenni, **minden tőle telhetőt meg kell tennie** annak érdekében, hogy mulasztását úgy hozza a hatóság tudomására, hogy a mulasztás okát még a határnap előtt megismerje és új határnapot tűzhessen ki. (Szabs. tv. 87.§ (7) bekezdés)

Ha az idézett személy az idézésre **nem jelenik meg** és ezt **alapos okkal előzetesen** nem menti

ki, a meghallgatásának elmaradásával okozott **költségek** megtérítésére kell kötelezni.(Szabs.tv. 88.§ (1) bekezdés)

A mulasztás igazolása

Aki **önhibáján kívül** nem jelent meg a kitűzött határnapon vagy elmulasztott valamilyen határidőt, igazolási kérelmet nyújthat be.

Az **igazolási kérelmet** az elmulasztott határnaptól számított **nyolc napon belül** lehet előterjeszteni.

Ha a mulasztás a tanúnak később jutott a tudomására vagy az akadály később szűnt meg, a határidő a tudomásra jutástól, illetőleg az akadály megszűnésétől kezdődik.

Az elmulasztott határnaptól számított **három hónapon túl** igazolási kérelmet **nem lehet** előterjeszteni.

Az igazolási kérelemben elő kell adni a **mulasztás okát** és azokat a **körülményeket**, amelyek a mulasztás véltenségét valószínűsítik.

Az igazolási kérelmet méltányosan kell elbírálni. (Szabs.tv. 85.§ (1)-(4) bekezdés)

II. A tárgyalás rendjének tiszteletben tartása

A tanú köteles a tárgyalás rendjét tiszteletben tartani.

1.) Büntetőeljárásban

A tárgyalóterembe – a büntetés-végrehajtási testület és a rendőrség szolgálati feladatot ellátó tagjain kívül – **fegyverrel, rendbontásra alkalmas eszközzel** senki sem léphet be.

A tárgyalásra idézett személy a fegyverét nem hozhatja be a tárgyalóterembe.

Azt, aki a **tárgyalás rendjét zavarja**, a tanács elnöke rendre utasítja, ismételt vagy súlyos rendzavarás esetén a tárgyalásról kiutasíthatja, illetőleg kivezetheti

A tanács elnöke ugyanígy jár el azzal szemben, aki a **tárgyalás szabályszerű menetét zavarja**.

A tanács elnöke rendelkezhet úgy, hogy a rendzavaró vagy az, aki a tárgyalás szabályszerű menetét zavarja, a tárgyalóterembe azon a tárgyalási napon nem térhet vissza.

A bíróság a rendzavarót, vagy azt, aki a tárgyalás szabályszerű menetét zavarja, **rendbírsággal** sújthatja. (Be. 245.§ (1)-(4) bekezdés).

2.) Polgári perben

A tárgyalóterembe – a büntetés-végrehajtási testület és a rendőrség szolgálati feladatot ellátó tagjain kívül – **fegyverrel, rendbontásra alkalmas eszközzel** senki sem léphet be.

A tárgyalásra idézett személy a fegyverét nem hozhatja be a tárgyalóterembe.

A tanúkat, ha a tárgyalás rendjét megzavarják, az elnök **rendreutasítja**.

Ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetében a bíróság **pénzbírságot** szab ki.

Ha a tanúnak az állapota vagy megjelenése a tárgyalás méltóságát sérti, őt a bíróság pénzbírsággal sújthatja.

Ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetében – akár a pénzbírság kiszabására vonatkozó rendelkezéssel egyidejűleg, akár anélkül vagy azt követően – a bíróság a tanúkat a teremből **kiutasíthatja**, illetőleg **kivezetheti**.

Kiutasításnak, illetve kivezetetésnek van helye akkor is, ha a tanúnak az állapota vagy megjelenése a pénzbírság kiszabását követő folytatólagos tárgyalások bármelyikén sérti a tárgyalás méltóságát. (Pp. 134.§)

A tanú kiutasítása esetében az okozott költségek megtérítésére kötelezi, s egyben pénzbírsággal sújthatja.

3.) Szabálysértési eljárásban

A bíróság **rendbírsággal** sújthatja azt, aki a meghallgatás, illetve tárgyalás rendjét megzavarja.(Szabs.tv. 77.§)

III. Vallomástételi kötelezettség

Amennyiben a tanú vallomástételének nincsen törvényes akadály, úgy a tanú köteles vallomást tenni.

1.) Büntetőeljárásban

Akit tanúként megidézték, ha e törvény kivételt nem tesz, **köteles** vallomást tenni.(Be. 79.§(2) bekezdés)

Kényszerintézkedés a tanúval szemben

Ha a tanú a **vallomástételt**, illetőleg az eljárási cselekménynél való közreműködést a

következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul **megtagadja, rendbírsággal** sújtható, és az **okozott költség** megfizetésére kötelezhető.(Be. 93.§)

Ha a tanú a mentességre hivatkozással tagadja meg a vallomástételt, az ennek helyt adó határozat elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van. (Be.94.§)

2.) Polgári perben

Az eljáró bíróság azt a tanút, aki a vallomástételt az ok előadása vagy a bíróság jogerős határozata ellenére, a következményekre történt figyelmeztetés után megtagadja, az okozott költségek megtérítésére kötelezi, s egyben **pénzbírsággal** sújtja. (Pp. 185.§ (1) bek.)

3.) Szabálysértési eljárásban

A bíróság **rendbírsággal** sújthatja a tanút, ha a vallomástételt a következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja. (Szabs.tv. 77.§ (1) bekezdés d/pont)

Rendbírság

A rendbírság legalacsonyabb összege **ötezer**, legmagasabb összege százezer – ha a rendbírság kiszabására ugyanabban az eljárásban ismételten kerül sor – százötvenezer forint.

Bírósági eljárásban a legmagasabb rendbírság **százötvenezer**, ismételt esetben **kétszázezer** forint. (Szabs. tv. 77.§ (2) bekezdés)

IV. Igazmondási kötelezettség

A tanú **köteles** a vallomástétel során **igazat mondani**.

Amennyiben a tanú az igazmondási kötelezettségét megszegi, a hamis tanúzás bűncselekményét követi el.

A tanú, aki a bíróság vagy más hatóság előtt az ügy lényeges körülményeire valótlan vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja, valamint büntető vagy polgári perben hamis okiratot vagy hamis bizonyítási eszközt szolgáltat - **hamis tanúzást követ** el. (Btk. 238.§)

1.) Büntető eljárásban

Ha a tanú vallomástételének nincsen akadálya, a tanút a bíróság figyelmezteti arra, hogy a legjobb tudása és lelkiismerete szerint az **igazat** vallani, továbbá arról, hogy a **hamis tanúzást**

a törvény **szabadságvesztéssel** rendeli büntetni.(Be. 85. § (2) bekezdés)

A büntetőügyben elkövetett (**szándékos**) **hamis tanúzás** büntetése büntett miatt **öt évig** terjedő szabadságvesztés. Ha a hamis tanúzás olyan bűncselekményre vonatkozik, amely miatt életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható, a büntetés két évtől **nyolc évig** terjedő szabadságvesztés.(Btk. 238.§ (4) bekezdés)

Aki a hamis tanúzást **gondatlanságból** követi el, vétség miatt **egy évig** terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (Btk. 238.§ (6) bekezdés)

2.) Polgári eljárásban

A kihallgatás megkezdése előtt a tanút a bíróság figyelmezteti a **hamis tanúzás** következményeire. (Pp. 172. § (2) bekezdés)

A polgári ügyben elkövetett (**szándékos**) **hamis tanúzás** büntetése büntett miatt **három évig**, ha pedig az ügy tárgya különösen nagy vagyoni érték, vagy különösen jelentős egyéb érdek, **öt évig** terjedő szabadságvesztés.

Aki a hamis tanúzást **gondatlanságból** követi el, vétség miatt **egy évig** terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (Btk.238.§ (6) bekezdés).

3.) Szabálysértési eljárásban

A tanút a vallomás megkezdése előtt figyelmeztetni kell jogaira, kötelezettségeire és a **hamis tanúzás**, valamint a **hamis vád** jogkövetkezményeire. (Sztv. 62.§ (3) bekezdés)

Aki a hamis tanúzást szabálysértési eljárásban követi el, **vétség** miatt **egy évig** terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (Btk. 239.§)

V. Közreműködési kötelezettség

A tanú a bíróság által folytatott bizonyítási eljárások során – amennyiben vallomástételének nincsen törvényes akadálya – köteles együttműködni.

1.) A büntetőeljárásban

- a.) Közreműködési kötelezettség a **szakértő eljárása** során
- b.) Közreműködési kötelezettség **bizonyítási kísérlet a szemle, helyszíni kihallgatás, bizonyítási kísérlet, felismerésre bemutatás** során.
- c.) Közreműködési kötelezettség a **szembesítés** során

a.) Szakértő eljárása során

A tanú, amennyiben a vallomástételének nincsen akadálya, **köteles a szakértői vizsgálatnak**, illetve **beavatkozásnak** magát alávetni, kivéve a műtétet és a műtétnek minősülő vizsgálati eljárást. Köteles a szakértői vizsgálat elvégzését egyéb módon (pl. adatszolgáltatással) is elősegíteni.

A kirendelő külön rendelkezése alapján a tanú túrni köteles, hogy a **birtokában lévő dolgot** a szakértő – akár az állag sérelmével, vagy a dolog megsemmisülésével járó – **vizsgálatnak** vesse alá.

A szakértői vizsgálattal okozott kárért kártalanításnak van helye.

Ha a tanú megszegi közreműködési kötelezettségét, elővezethető, illetve rendbírsággal sújtható. (Be. 106.§)

b.) Szemle, helyszíni kihallgatás, bizonyítási kísérlet, felismerésre bemutatás során

Szemle – ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához személy, tárgy vagy helyszín megtekintése, illetőleg tárgy vagy helyszín megfigyelése szükséges a bíróság szemlét rendel el és tart. (Be. 119.§)

Helyszíni kihallgatás – A bíróság a helyszínen hallgatja ki a tanút, ha az addigi kihallgatás után is szükséges, hogy a bűncselekmény helyszínén nyilatkozzék, és mutassa meg az elkövetés helyét, a bűncselekménnyel összefüggő más helyet, tárgyi bizonyítási eszközt vagy a cselekmény lefolyását.

A helyszíni kihallgatás előtt a tanút ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses helyet, cselekményt vagy tárgyi bizonyítási eszközt milyen körülmények között észlelte, és miről ismerné fel. (Be. 120.§)

Bizonyítási kísérlet- A bíróság bizonyítási kísérletet rendel el és tart, ha azt kell megállapítani vagy ellenőrizni, hogy valamely esemény vagy jelenség meghatározott helyen, időben, módon, illetőleg körülmények között megtörténhetett-e. (Be. 121.§)

Felismerésre bemutatás- A bíróság felismerésre bemutatást rendel el és tart, ha az személy vagy tárgy felismerése céljából szükséges. (Be. 122. § (1) bekezdés)

A tanú a szemlének, a bizonyítási kísérletnek, és a felismerésre bemutatásnak **köteles** magát alávetni, a birtokában lévő tárgyat köteles rendelkezésre bocsátani. Amennyiben a tanú e kötelezettségét nem teljesíti, **rendbírsággal** sújtható.

(Be. 123. § (4) bekezdés)

c.) Szembesítés során

Szembesítés- Ha a terhelték, a tanúk, illetőleg a terhet és a tanú vallomásai egymással ellentétesek, az **ellentétet** a bíróság szükség esetén szembesítéssel **tisztázza**. A szembesítettek a vallomásukat egymással előszóban közlik, megengedhető, hogy egymásnak kérdéseket tegyenek fel.

Ha a tanú védelme szükségessé teszi, a szembesítését mellőzni kell. (Be. 124.§)

2.) Polgári perben

a) Okirat bemutatása

A tanú kihallgatása alkalmával a birtokában lévő okiratot, illetőleg annak a peres ügyre vonatkozó részét **köteles** a bíróság rendelkezésére megtekintés végett bemutatni, kivéve, ha az

okiratot a perben nem álló harmadik személy nevében tartja birtokában.

Ha a tanú az okirat bemutatását alaptalanul megtagadja, a tanúságtétel megtagadásának következményeit (185.§) kell megfelelően alkalmazni. (Pp. 174.§ (1) bekezdés)

Ha az okirat olyan személy birtokában van, aki a perben nem vesz részt, az utóbbi személyt tanúként kell kihallgatni, s a kihallgatás során kötelezni kell az okirat bemutatására. (Pp. 190.§ (3) bekezdés)

b.) Szemle

Szemlének van helye, ha lényeges körülmény megállapításához vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetve megvizsgálása szükséges (Pp. 188.§ (1) bekezdés)

A szemle céljára szükséges tárgy birtokosát a bíróság arra kötelezi, hogy a tárgyat mutassa be vagy bocsássa rendelkezésére, illetőleg a tárgy megszemlélését tegye lehetővé. (Pp. 189.§ (1) bekezdés)

Azt a tanút, aki a közreműködést az ok előadása vagy a bíróság jogerős határozata ellenére, a következményekre történt figyelmeztetés után megtagadja, az **okozott költségek megtérítésére** kötelezi, s egyben **pénzbírsággal** sújtja.

c) Szembesítés

Ha a tanú vallomása más tanúnak vagy a személyesen meghallgatott félnek előadásával **ellentétben áll**, az ellentét tisztázását szükség esetében szembesítéssel kell megkísérelni. (Pp. 173.§ (4) bekezdés)

3.) Szabálysértési eljárásban

a) Tárgyi bizonyítási eszköz

Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan dolog, amely a szabálysértés elkövetésének nyomait hordozza, amely a szabálysértés elkövetése útján jött létre, amelyet a szabálysértéshez eszközül használtak, vagy amelyre a szabálysértést elkövették.(Szabs.tv. 68.§)

b) Okirat

A bíróság a tényállás megállapítása céljából valamilyen tény vagy körülmény igazolására kiállított okiratot vagy más iratot bizonyítási eszközként használhat, ha az a szabálysértési eljárásban valamely bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas. (Szabs. Tv. 69.§)

c) Szemle

Ha a tényállás tisztázásához személy, tárgy vagy helyszín közvetlen megtekintése, illetve megfigyelése szükséges, a bíróság szemlét tart.

A szemle tárgyának birtokosa köteles lehetővé tenni a tárgy, illetve a helyszín megtekintését, megfigyelését. (Szabs.tv. 70.§ (1)-(2) bekezdés)

A bíróság a törvény által előírt eljárási kötelesek teljesítése érdekében, továbbá az eljárás rendjének megzavarása miatt **rendbírsággal** sújthatja különösen

- a szemle tárgyának birtokosát, ha nem teszi lehetővé a tárgy, illetve a helyszín megtekintését, megfigyelését,

- a sértettet, ha nyilvánvalóan alaptalanul jelent be kizárási okot vagy ugyanabban az ügyben a hatóság ugyanazon tagja ellen ismételt tesz kizárási irányuló alaptalan bejelentést,

- a sértettet, ha – a műtét és műtétnek minősülő vizsgálati eljárás kivételével – nem veti magát alá szakértői vizsgálatnak, illetve beavatkozásnak,

- a tanút, ha a közreműködést a következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja,

- aki a lefoglalást, a ruházat, csomag vagy gépjármű átvizsgálását akadályozza.

KISKORÚ TANÚRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK

1.) A büntetőeljáráásban

A tizenegyedik életévét meg nem haladott személyt **csak akkor** lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték **mással nem pótolható**.

A kihallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell.(Be. 86.§ (1)

A tizenharmadik életévét meg nem haladott tanú kihallgatásán a tanú **törvényes képviselője** jelen lehet.(Be. 86.§(3) bekezdés)

A figyelmeztetéseket a tizenharmadik életévét meg nem haladott tanú **korára, érettségére** figyelemmel, számára érthető módon kell megfogalmazni. (Be. 86.§(3a) bekezdés)

Ha a tanú a tizenegyedik életévét nem töltötte be, és a nyomozás során a bíróság kihallgatta, a tárgyalásra nem idézhető. Ha az ilyen tanú a tárgyalás időpontjában a tizenegyedik életévét betöltötte, a tárgyalásra különösen indokolt esetben idézhető.(Be. 280.§ (1) bekezdés)

A tárgyalás időpontjában tizenegyedik életévét be nem töltött személyt, akit a nyomozás során a bíróság tanúként nem hallgatott ki, de a tanúkénti kihallgatása szükségessé vált, kiküldött bíró vagy megkeresett bíró útján kell kihallgatni. (Be. 280.§ (2) bekezdés).

A tizenegyedik életévét be nem töltött személyt akkor lehet szembesíteni, ha a szembesítés a kiskorúban nem kelt félelmet. (Be. 124.§ (3) bekezdés)

2.) A polgári perben

A tizenegyedik életévét be nem töltött kiskorút **csak akkor** lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték **másként nem pótolható**.

A kiskorú tanú kihallgatásánál a törvényes képviselője jelen lehet. A kihallgatáskor a figyelmeztetéseket és tájékoztatásokat a kiskorú tanú korára, érettségére figyelemmel, számára **érthető módon** kell közölni.

A kihallgatásnak megfelelő légkörben, a kiskorú számára érthető módon kell megtörténnie.

A tizenegyedik életévét be nem töltött kiskorú kihallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell, helyette az **igazmondás**

követelményeiről kell tájékoztatást adni a tanú korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon.

A tizenegyedik életévét be nem töltött **kiskorú** tanú esetében a személyi adatainak zártan kezeléséről, valamint a vallomástétel megtagadásáról a nyilatkozatot a **törvényes képviselője** teszi meg, valamint a vallomástételre kötelező határozat elleni fellebbezési jogot is a törvényes képviselő gyakorolja.

Ha a kiskorú tanú és a törvényes képviselője között **érdekellentét** van, e jogokat a bíróság megkeresésére a gyámhatóság által kirendelt **eseti gondnok** gyakorolja. (Pp. 167/A.§)

A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú tanút a bíróság **törvényes képviselője útján idézi**, azzal a felhívással, hogy a tanú megjelenéséről gondoskodjék.

A tizennegyedik életévét betöltött kiskorú tanú idézéséről a bíróság a törvényes képviselőjét értesíti. (Pp. 168.§ (1)-(1a))

A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorúval szemben kényszerítő intézkedések nem alkalmazhatók.

Ha a tanúként idézett tizennegyedik életévét be nem töltött **kiskorú** szabályszerű idézés ellenére **nem jelent meg** vagy **engedély nélkül eltávozott**, és a törvényes képviselője nem igazolja, hogy véletlen a kiskorú meg nem jelenésében, illetve eltávozásában, a **törvényes képviselő pénzbírsággal** sújtható és az **okozott költség megtérítésére** kötelezhető. (Pp. 185.§ (1a) bekezdés)

3.) Szabálysértési eljárásban

A **tizennegyedik életévét be nem töltött** személyt **csak akkor** lehet tanúként meghallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték más bizonyítási eszközzel nem pótolható.

A tanú jogaira és kötelezettségeire és a hamis tanúzás, valamint a hamis vád jogkövetkezményeire való figyelmeztetéseket a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú **korára** és **érettségére** figyelemmel, számára érthető módon kell megfogalmazni.

A tizennegyedik életévét be nem töltött személy meghallgatása esetén mellőzni kell a hamis tanúzás és hamis vád jogkövetkezményeire való figyelmeztetést.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú meghallgatásán törvényes képviselője is részt vehet. (Szabs.tv. 62.§ (2) bekezdés)

A kiskorú idézéséről a **gondozóját** azzal a felhívással kell értesíteni, hogy a megjelenéséről gondoskodjék.

Ha a kiskorú a tizennegyedik életévét nem töltötte be, a gondozója útján kell idézni, illetve értesíteni.